

Asiantuntijalausunto tulevaisuusvaliokunnalle

Kirjallinen lausunto - lisäselvitys

Asia: VNS 1/2026 vp Ruokapoliittinen selonteko kansallisesta ruokastrategiasta

29.5.2026 / Benjamin Pitkänen, Viral Vegans ry

Kotimaisella proteiinikasvien viljelyllä voidaan saavuttaa tulevaisuudessa riittävä omavaraisuus ja huoltovarmuudentaso

Huoltovarmuutta ei tule arvioida vain lopputuotteiden omavaraisuutena, vaan koko arvoketjun kykynä tuottaa ruokaa kriisi- tai häiriötilanteissa ilman kohtuutonta riippuvuutta tuontipanoksista. Kotimaisten palkokasvien viljelyn lisääminen vahvistaisi huoltovarmuutta niin lopputuotteiden kuin tuotantopanosten tasolla, koska biologinen typensidonta vähentää riippuvuutta fossiilienergialla tuotetuista typpilannoitteista.¹ Kyse ei siis ole vain uusista kuluttajatuotteista, vaan koko ruokajärjestelmän kriisinkestävyyden vahvistamisesta.

Vaikka lopputuotteiden kohdalla olemmekin noin 80 prosenttisesti omavaraisia, nykyinen ruoantuotanto on rakennettu vahvasti ulkomaisiin tuotantopanoksiin. Suomessa, kuten muissakin EU-maissa, eläintuotanto on suurelta osin riippuvaista eläimille syötettävän valkuaisrehun tuonnista EU:n ulkopuolelta. Olemme eläimille syötetyn täydennysvalkuaisrehun suhteen vain 15-prosenttisesti omavaraisia. Esimerkiksi Suomeen tuodusta soijasta noin 95 prosenttia menee rehuteollisuuden käyttöön.²

Lisäksi nykyinen ruokajärjestelmämme on rakentunut resurssien käytön näkökulmasta tehottomaksi. Eläintuotannossa vain osa rehusta muuttuu ihmisravinnoksi: esimerkiksi broileri syö kasvatusaikanaan noin 3,6 kiloa rehuseosta, kun linnun teuraspaino on noin 1,7 kiloa. Sian- ja naudanlihantuotannossa rehumuuntosuhde on vielä heikompi, eli yhtä lihakiloa kohti tarvitaan enemmän rehua. Siksi ruokajärjestelmä, jossa kasviproteiini käytetään suoraan ihmisravinnoksi eläinten rehun sijaan, on lähtökohtaisesti resurssitehokkaampi

On myös painotettava, ettei eläintuotanto enää perustu paikallisen ympäristön kapasiteettiin ylläpitää eläin- ja tuotantomääriä eikä eläimet kuluta pelkästään ihmisten ruuaksi sopimattomia raaka-aineita ja viljelyyn sopimattomia alueita. Niiden ruuaksi kasvatetaan viljoja ja muita proteiinipitoisia kasveja pelloilla, joilla voisi kasvattaa elintarvikkeiksi kelpaavaa ruokaa. Yli 60 prosenttia kotimaisista viljoista syötetään tällä hetkellä eläimille

¹ Luonnonvarakeskus, Synteesiraportti: Kestävä ruokavalio ja ruokajärjestelmä

² [Lihatiedotus.fi](https://lihatiedotus.fi) Rehut ja vesi

rehuina.³ Kaiken kaikkiaan noin 80 prosenttia viljellystä peltoalasta tuottaa ruokaa eläimille, kun mukaan lasketaan nurmiviljely ja proteiinipitoiset herne ja härkäpapu.

Suuresta määrästä syötäviä kasveja vain pieni osa päätyy meidän lautasillemme, härkäpapusadostamme vain noin prosentti ja herneestä noin 20 prosenttia.⁴ Viljamarkkinoilla sama sato voi siis päätyä joko eläinten rehuksi tai elintarvikkeeksi.

Vaikka Suomessa mainitaankin usein nurmipohjaisuus nautojen kasvatuksessa, todellisuudessa 50–60 prosenttia lihanautojen ravinnosta on erilaista karkearehua, kuten nurmisäilörehua. Loput muodostuvat väkirehusta, jonka pääraaka-aineita ovat ohra ja kaura.

Kasvipohjaisempi ruokavalio voisi vapauttaa merkittävästi peltoalaa, koska rehukasvien tuotannon väheneminen pienentäisi pellontarvetta enemmän kuin leipäviljan, kauran ja muiden proteiinikasvien kysynnän kasvu sitä lisäisi. Valtioneuvoston tilaamassa ja Luonnonvarakeskuksen toteuttamassa RuokaMinimi-hankkeessa on laskelmoitu, että jos Suomi siirtyisi täysin kasvipohjaiseen ruokajärjestelmään, tarvitsisimme vain puolet nykyisestä viljelypeltopinta-alasta. Tuotannon maantieteellinen muutos huomioidaan selvityksessä seuraavasti: “Ruokavaliomuutoksen seurauksena voisi olla voimakkaasti Etelä-Suomeen painottuva maataloustuotanto ja merkittävä Pohjois-Suomen maatalouden väheneminen.”

Täytämme jo tälläkin hetkellä ison osan proteiinitarpeestamme kasvipohjaisesti. Suomalaisten kuluttamasta proteiinista 38 prosenttia on peräisin kasviperäisistä ja 62 prosenttia eläinperäisistä elintarvikkeista.⁵

Kasviproteiinin kehittämiseksi on selkeä huoltovarmuusperuste. Kasviperäisenä ruokana kulutetun proteiinin omavaraisuusaste on nyt keskimäärin 72 prosenttia ja palkokasveilla vain 54 prosenttia, vaikka kotimaista tuotantoa olisi mahdollista kasvattaa merkittävästi. Viljelykiertoja nykyistä tehokkaammin hyödyntämällä palkoviljojen ja öljykasvien tuotanto voisi kolminkertaistua, ja palkoviljojen, öljykasvien, kauran ja erikoiskasvien yhteenlaskettu proteiinintuotanto nousta noin 265 miljoonaan kiloon eli noin 50 prosenttia nykyistä suuremmaksi. Palkokasvien laajempi viljely vahvistaisi samalla biologista typpensidontaa ja vähentäisi riippuvuutta fossiilienergialla tuotetuista typpilannoitteista.⁶

Luonnonvarakeskuksen selvitys on myös laskelmoinut, että kotimainen kasviproteiinituotanto voisi kattaa jopa 98 prosenttia kokonaisproteiininkulutuksestamme vuoteen 2040 mennessä.⁷

Perinnebiotoopit ja kasvipohjainen ruoka

Perinnebiotoopitavoitteet ja kasvipohjainen ruokajärjestelmä eivät ole ristiriidassa. Suomessa nautoja on suurin piirtein 800 000 ja perinnebiotooppeja noin 30 000 hehtaarin verran. Tällä alueella voisi laiduntaa vuohien ja hevosten lisäksi noin 16 000 nautaa eli vain

³ Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus 2023, Luonnonvarakeskus.

⁴ Suomen ympäristökeskus: Reilu ruokamurros. Polkuja kestävään ja oikeudenmukaiseen ruokajärjestelmään

⁵ Luonnonvarakeskus, Synteesiraportti: Kestävä ruokavalio ja ruokajärjestelmä

⁶ Luonnonvarakeskus, Synteesiraportti: Kestävä ruokavalio ja ruokajärjestelmä

⁷ Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 68/2024

kaksi prosenttia nykyisestä nautamääräst.⁸ Perinnebiotooppeja voi siis ylläpitää ilman laajamittaista lihan- ja maidontuotantoa.

Solumaatalous osana tulevaisuuden ruokajärjestelmää

Solumaatalous voi vahvistaa ruokajärjestelmän kestävyyttä täydentämällä perinteistä kasvi- ja eläintuotantoa uusilla, resurssitehokkailla tuotantotavoilla. Sen etu liittyy erityisesti vähäiseen maankäyttöön: soluja voidaan kasvattaa suljetuissa tuotantolaitoksissa, joissa ravinteet muunnetaan tehokkaasti proteiineiksi, rasvoiksi ja muiksi elintarviketeollisuuden ainesosiksi. Tuotanto ei ole samalla tavalla riippuvaista säästä, vuodenajoista tai viljelyolosuhteista, mikä voi lisätä ruokajärjestelmän ennakoitavuutta ilmaston muuttuessa.

Huoltovarmuuden näkökulmasta solumaatalous voi monipuolistaa kotimaista proteiinintuotantoa ja vähentää riippuvuutta tuontiraaka-aineista. Suomessa syntyy runsaasti maa- ja metsätalouden sekä elintarviketeollisuuden sivuvirtoja, kuten olkea, nurmibiomassaa ja metsäteollisuuden jakeita, joita voidaan kehittää solumaatalouden raaka-aineiksi. VTT:n selvityksen mukaan jo reilun puolen olkisadon hyödyntäminen solutehtaiden sokerinlähteenä voisi teoriassa tuottaa mikrobiroteiinia suomalaisten vuosittaisen proteiinitarpeen kattamiseen.⁹

Luonnonvarakeskuksen ja VTT:n selvitys: ”Uusien menetelmien avulla ja uusiutuvaa energiaa hyödyntämällä ruokaa voitaisiin tuottaa nykyistä vähäisemmin päästöin. Maatalouden maankäyttö voisi vähentyä jopa yli 90 %, mikä vapauttaisi maa-alaa hiilen sitomiseen muilla keinoilla. Proteiiniomavaraisuus paranisi ja rehun viljely pelloilla vähenisi, mikä vähentäisi myös lannoitteiden tarvetta. Lisäksi Suomessa voitaisiin viljellä uusia kasvilajeja ja tuottaa ruokaa sääolosuhteista ja vuodenajasta riippumatta.”¹⁰

Solumaatalous on myös elinkeino- ja vientipoliittinen mahdollisuus. Selvityksessä alan arvioidaan voivan vahvistaa ruokaomavaraisuutta, resilienssiä ja strategista autonomiaa, ja sen vientipotentiaaliksi arvioidaan 500–1000 miljoonaa euroa vuoteen 2035 mennessä. Hyödyt eivät kuitenkaan synny itsestään: ne edellyttävät investointeja, uusiutuvaa energiaa, tutkimus- ja kehityspanostuksia ja sääntelyn sujuvoittamista.

Politiikkasuositukset

Ohessa on politiikkatoimia, jotka edistävät kasvipohjaisen ruokajärjestelmän toimintaedellytyksiä, joista puhuin asiantuntijakuulemisessani. Näihin on osin sisällytetty suosituksia Pro Vegen hallitusohjelmataavoitteista, joita taustoitin Pro Vegen toiminnanjohtaja Jukka Kajanin kanssa käydyssä keskustelussa.¹¹

⁸ Helsingin yliopisto: Mahtuisivatko lehmät luonnonlaitumille?

⁹ VTT: Kestävää kasvua solumaatalouden arvoketjuista

¹⁰ Luonnonvarakeskus ja VTT: Uusien ruoantuotantomenetelmien mahdollisuudet ja haasteet

¹¹ ProVege: Kasvipohjaisia eväitä kasvuun ja hallitusohjelmaan

1. Laaditaan kansallinen kasvipohjaisen ruoan toimintasuunnitelma ja sitä toteuttava toimenpideohjelma

Toimi:

Laaditaan kasvipohjaisen ruoan tuotannon, jalostuksen ja kulutuksen strategiseksi ja johdonmukaiseksi edistämiseksi kansallinen kasvipohjaisen ruoan toimintasuunnitelma ja toimenpideohjelma.

Perustelu:

Suomelta puuttuu tällä hetkellä strateginen kokonaisnäkemys ruokamurrokseen vastaamisesta. Tanskassa kasvipohjaiseen ruokaan on maailman ensimmäisen alakohtaisen toimintasuunnitelman myötä kohdennettu yli 200 miljoonan euron panostukset, joilla tuetaan tutkimusta, investointeja ja kulutuksen ohjausta. Näillä investoinneilla Tanska pyrkii reagoimaan muutoksessa olevaan ruokajärjestelmään ja valloittamaan murroksessa aukeavia maailmanmarkkinoita.

2. Kohdennetaan maatalous- ja investointitukia kasviproteiinituotantoon

Toimi:

Suunnataan CAP-järjestelmän kansallista liikkumavaraa ja investointitukia kotimaisten kasviproteiinien viljelyyn ja jalostukseen.

Perustelu:

Nykyinen eläintuotantoon perustuva ruokajärjestelmä on vahvasti riippuvainen tuontirehusta ja ulkoisista tuotantopanoksista tehden siitä todella haavoittuvan ulkoisille shokeille. Suoraan ihmisravinnoksi tuotettava kasviproteiini on resurssitehokkaampaa kuin eläinten kautta tuotettu proteiini. Näin ollen eläintuotannon ylläpitäminen nykyisellä tasolla vaatii lopputuotteen määrään nähden suhteettomasti tuotantopanoksia, kuten lannoitteita, kasvinuojeluaaineita ja polttoaineita, joista kaikissa Suomi on riippuvainen tuonnista. Kotimaiset palkokasvit, kuten härkäpapu ja herne, vahvistaisivat proteiiniomavaraisuutta ja huoltovarmuutta keventämällä riippuvuutta ulkoisista tuotantopanoksista myös typensidonnan myötä.

3. Lisätään TKI-rahoitusta ruokainnovaatioihin

Toimi:

Vahvistetaan TKI-rahoitusta kasviproteiineihin, fermentointiin, solumaatalouteen ja uusiin ruokateknologioihin liittyvässä tutkimuksessa ja kaupallistamisessa.

Perustelu:

Suomi on kansainvälisesti tunnustettu ruokainnovaatioiden ja elintarviketeknologian edelläkävijä kokoluokkaansa nähden. Luonnonvarakeskuksen arvioiden mukaan yli puolet ruokasektorin tulevasta kasvupotentiaalista syntyy juuri kasviproteiineista, kasvimeijerituotteista ja solumaataloudesta.¹² Tämän potentiaalın lunastamiseksi Suomen edelläkävijäasemasta on pidettävä kiinni ja jatkettava edistyksellistä TKI-rahoitusta.

¹² Luonnonvarakeskus: Ruoka-ala kasvuun viennin ja ruokainnovaatioiden vetämänä

4. Ohjataan julkiset ruokapalvelut ravitsemussuositusten mukaisiksi

Toimi:

Tehdään kansallisista ravitsemussuosituksista velvoittavia julkisille ruokapalveluille.

Perustelu:

Julkiset ruokapalvelut vaikuttavat merkittävästi suomalaisten ruokailutottumuksiin ja terveellisten elämäntapojen vakiintumiseen. Tieteeseen perustuvien ravitsemussuositusten mukainen ruokavalio tukee samanaikaisesti kansanterveyttä, ilmastotavoitteita, luonnon monimuotoisuutta ja eläinten hyvinvointia. Tutkimusnäyttö osoittaa sen vähentävän useiden kansansairauksien riskiä ja pienentävän terveydenhuollon kustannuksia – ravitsemussuositusten mukainen syömisen aikaansaamat vuosittaiset säästöt olisivatkin ajan myötä miljardiluokkaa vuosittain. Hyötyjen lunastamiseksi ravitsemussuositusten tulee olla velvoittavia julkisissa ruokapalveluissa päiväkodeista sairaaloihin.

5. Hinnoitellaan nykyisen maataloustuotannon negatiiviset ulkoisvaikutukset

Toimi:

Sovelletaan päästökauppaa maataloussektoriin ja tuodaan muita ohjauskeinoja heijastamaan paremmin tuotannon todellisia kustannuksia

Perustelu:

Nykyinen maatalousjärjestelmä aiheuttaa merkittäviä ilmasto- ja ympäristökustannuksia, jotka eivät näy tuotteiden hinnoissa. Päästöjen ja muiden negatiivisten ulkoisvaikutusten huomioiminen ohjaisi markkinoita kohti ilmasto- ja resurssitehokkaampaa tuotantoa sekä vahvistaisi kestävien tuotteiden kilpailukykyä. Samalla se kannustaisi ravitsemussuositusten mukaiseen kasvipainotteisempaan ruokavalioon, joka tukee sekä kansanterveyttä että päästövähennyksiä. Nykytilanteessa merkittävä osa ruokajärjestelmän terveys- ja ympäristöhaitoista jää yhteiskunnan maksettavaksi. Tätä toimea tukee myös Ilmastopaneeli 1.6.2026 julkaisemassaan raportissa.¹³

Benjamin Pitkänen

*Viral Vegans ry:n toiminnanjohtaja
Nuorten luonto- ja ilmastoryhmän (NUOLI) jäsen*

¹³ Suuntana ilmastotehokas maatalous Suomessa